

ЛЕНИНЧИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯ ДЕЛГЕРЕЗИН!

БҮГҮ ЧУРТТАРЫН ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, НАТТЫЖЫНАР!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди

Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1965 чылда
үндөйлөткөнгө

1965 ч.

АПРЕЛЬ

22

ЧЕТВЕРГ

94 (6113).

Өртөө 2 көп.

Ленинниң тургус-
каны Совет Эви-
лениниң алдарлыг
Коммунист пар-
тиязы делгерезин!

СЭКП ТК-ның Май 1-ге
Кыйгырылганын

1965 чылдың Май бирге СЭКП ТК-ның КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Делегейниң ажалчы чоңнарының эп-сеткил каттыштырылганының хуу, бүгү чурттарының ажалчыларынның чангыс эвиниң болгаш акы-дунманың чорунуң хуу — Май 1-зи делгерезин!
2. Бүгү чурттарының пролетарийлери, каттыжынар!
3. Улустар аразында тайбың болгаш найрал делгерезин!
4. Мөңгөде дириг революсчу өөредиг — марксизм-ленинизм делгерезин!
5. СЭКП-ниң XX, XXI болгаш XXII съездилериниң ажаллап кылганы, партияның ленинчи сынш дивес чингине шугуму делгерезин!
6. Совет Эвилелиниң ажалчы чоңнары! Бүгү күштерин СЭКП-ниң Программанын күөсидиринче! Коммунизмниң тинделгенинче, бурунгаар!
7. Ажалчыны ангыны болгаш бүгү ажалчы чоңнарыны дайнычы авангарды — акы-дунма коммунист болгаш ажалчы партиядарга чалбыштыг байыр!
8. Бүгү делегейниң ажалчыны ангызы делгерезин!
9. Марксизм-ленинизмге, пролетаржы интернационализмге, Москва чөвүлө хурадаларының Декларациязынга болгаш Мөдөгелинге үндөйлөзүн делегейниң коммунист шимчээшкениниң чангыс эви болгаш сырый каттыжышкыны делгерезин!
10. Социализм чурттарының улустары, делегейниң ажалчыны ангызы, национал хосталгалыг демиселди чорудуп турар улустар, бүгү революсчуг күштер! Имперализмге болгаш колониализмге улар, национал хосталга дээш, тайбың дээш, демократия болгаш социализм дээш демиселе сырый каттыжынар!
11. Делегейниң улустары! Колониалдыг кулдангыны бужар-чүдөк системазын бүрүн болгаш туюлунга чедир узуткаар дээш, имперализмге хамаарылганын бүгү хевирлеринге улар демисежинер!
12. Бүгү чурттарының улустары! Чепселенишкенини бүгү-нүгү болгаш бүрүн дүжүр, ядролуг чепсекти хорур, чепселенишкениниң эндере бұдуренин соксадир дээш, чер кырынга быжыг тайбын дээш демисежинер!
13. Делегейниң улустары! Мурнуу Вьетнамда америк имперализмниң шегин интервенциязын болгаш Вьетнамның Демократтыг Республикасына улар оон агрессия хөдөлүшкенини соксадир дээш демисежинер! Мурнуу Вьетнамдан АКШ-тың чепсекти күштерин доп-до-раан үндүрени негенир!
14. Делегейниң улустары! НАТО-нун хөй талаалыг ядролуг күштерин тургузарының импералисттик планнарына улар, ядролуг чепсекте барын-герман адаан-зырактары кириениге улар демисежинер!
15. Бүгү чурттарының улустары! Барын Германияны адаанзырак болгаш милитарисчи күштерин кычыктырбазын, дайынның нацисти кемниг херектенерин шыгыш шаажылаарын, герман тайбың керээзин чарарын чедип алынар!
16. Делегейниң ажалчыны ангызының кол чаалап алышкыны — делегейниң социалисттик системазы делгерезин!
17. Социализмниң бүгү чурттарының улустарының сырый каттыжышкыны, акы-дунма найралы болгаш чангыс эви быжыгып тураун!
18. Социализмни тургузуп турар Кыдат Улус Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет Эвилелиниң болгаш Кыдаттың улус-тарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
19. Социализмни тургузуп турар Венгрияны Улус Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет болгаш венг улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
20. Социализмни тургузуп турар Болгарияны Улус Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет болгаш болгар улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
21. Социализмни тургузуп турар Америк имперализмниң шегин интервенциязын болгаш Вьетнамның Демократтыг Республикасына улар оон агрессия хөдөлүшкенини соксадир дээш демисежинер! Мурнуу Вьетнамдан АКШ-тың чепсекти күштерин доп-до-раан үндүрени негенир!
22. Социализмни тургузуп турар Герман Демократтыг Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет Эвилелиниң болгаш ГДР-ниң улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
23. Социализмни тургузуп турар Германия Демократтыг Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет Эвилелиниң болгаш ГДР-ниң улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
24. Социализмни тургузуп турар Кубаның мадырлыг улусунга акы-дунманы байыр! Совет болгаш куба улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
25. Социализмни тургузуп турар Моол Арат Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет болгаш моол улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
26. Социализмни тургузуп турар Польша Улус Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет болгаш польша улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
27. Социализмни тургузуп турар Румын Улус Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет болгаш румын улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!
28. Социализмни тургузуп турар Чехословак Социалисттик Республикасының ажалчы чоңнарына акы-дунманы байыр! Совет болгаш чехословак улустарының аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгерезин!

(Төңүзү 2-ги арында).

Тывада Ленинчи Хүннер

Чер-черге демдеглээни

Тес-Хем районун ажал-ишчилери улуг Ленинниң төртүткөнүн хуу байырлаадыны биле демдегел турарлар. Чурттагыч чер-лерге кезээлери эрттирген. Ленин дугайында бөдөөлөргө алды кезек черге чоруткан. Районун култура бажыныга болган байырлыг кезеже номнар делгелгенин органиастаан. Чыгыткан Ленин дугайында шулуктерини номчу, ырларын ырлашканнар. Бо хүннерде СЭКП-ниң база Ленинниң комсомолдун хураалына керегени билеттерини анаа тывыскал.

Ленинниң чуртталганын болгаш ажал-чорудуганын дугайында илеткелдер номчу, бөдөөлөр кылдыр бөлүк кижилер өвүр районун төвү Хадыгайга ол-бол колхозтарга үнгөш, элөөн хөй чурттагыч черлерин, хөй-хөй бригадаларын, сүт-баран фермаларын кезээлери. Районун мурнак ажал-ишчилери улуг Ленинниң төртүткөнүн хуу тураскалат бөдөөлөр хураалгелери алган, оон ажык күөсүктенин респортаалар. Библиотекалар, кымыл булуннарда Ленинниң булуннары тургускал.

Ленинниң төртүткөнүн хуу демдегел эрттиренин хөмчелерин бай-тайгалар баш улар ажаллап кыгыш, оон боттан-дырган. Владимир Ильич Ленинниң ажал-чорудугаларына тураскалат кезээлери, бөдөөлөр ажал-агыларга эрттирген. Улар башкыны чуртталганын дугайында илеткелдер районда, «Билин» нигитленин дарагы Херек Дыртанын уурутгалы-биле эки номчуттунгала. Библиотекка ажалдакчылар хөй черге бөдөөлөр-ни эрттирген. Суурларга кезээлери база болган.

Эрес кижилер ол-дур

Ленинниң хүннерге кайрамык күш-ажыкы белекти респортебоз АТК-ының колхозмо-лог болгаш септекилери белектен. Чөдү чыл плагини хуусаа бетинде куөсүктенин олар респортаалар. Ам чөдү чыл плагини оңаала-даларында 160 мүчүлүк чыгыт ажык-ажыкы Күш-ажыкы эки чөдүлүкү бо хүн-чөдү улам бөдөөн. Чарыштың мурнуу одурунда коммунисттер, комсомолчулар, Ада-чурттуң Улуг дайынының кижикчилери чоруп турарлар. Дайының ордендер болгаш медалдар ында 31 кижик херектеринде кай-чал чоруп. Бодунун дайының орумун дугайында колхозмо В. Косартеке. Күш-ажыкы эки чөдүлүкү бо хүн-чөдү улам бөдөөн. Эрес-диш чорук дээш деп медал-биле кочка кадааны «Кооперацияны шыгарачкы» деп демдээ ол ажал-ишчилер канды-даа үеде мурнакы хорук кыргузуп турар. Респортебоз АТК-ында ол 17 чыл ичинде ажал-ишчилер, үрүлүк-ле мурнуку одуруну ээ, деп, өөрүне үлгелер кыргузуп турар.

А. ЛЕПЕШКИН.

Кызылдың школаларында

Делегейниң ажалчы чоңнарының башкычы болгаш бажы-ны В. И. Ленинниң төртүткө-нүн 95 чыл өнү Кызылдың № 7 школының комсомолчу-лары болгаш пионерлери эки өө-рде болгаш быжыг сагыла-чурт-биле утказалар. «Ленин-ниң өвүр-хевир» литературала болгаш уран чүүлде» деп номчу-галары олар эрттирген. Устук-лор илдепкейгир кижикчилери Лиза Зыкова, Гая Васильева, Гая Сахарова, Тамара Баа-лан макталды алган. Ленинни хүннерге чедир элөөн хөй хөмчөөлүг демниң чып-луздарып олар хулазгенин турган. Тус-тус класстар хулазгенин ажырган. Чыжаа, 7 класс 3 тон-на 370 кг, 8 класс 2 тонна 550 кг чедирген. Өөреникчелер бот-тарыны кызымк күш-ажыкы-биле чедип алган чөдүлүкүни байырлаадыг шугум чыскаалы-га илеткээнер.

№ 3 школының өөреникчилери «Ленинниң ажалчы чоңнары» деп бөдөөлөр бажы Л. Бокванни башталгы-биле класс бүтүзүгө эрттирген. Школяны библиотек-касында «Ленин дугайында чүгү номчуп болуру» деп делегейни органиастаан. Ленинни чурт-талганын болгаш ажал-чору-дуганын дугайында стенди-лерин, монтажтарын кордорда аскал.

№ 11 школының пионерлери

В. И. ЛЕНИН. (РСФСР-ниң уран чүүлүнүн алдарлыг ажалданчызы П. Васильевтиң чурру). СЭТА-ның фотохрониказы.

ЭНЕРЕЛДИГ АТ

Киж төрелгетенин төгүзү өртө-бүрүтү. Иччала-даа ол төгү ам-лаа анык болгаш келер үлгү. Ынча үлгү хурунлаа улус төрө чөдө-чөдө улуг аттар-ны көрбөз. Ам моон инай каш-каш чаа шыларангай угаан-нар төртүткөс дээр! Оларны аразында чер ораның кырына чыргаланы мөңгөдиг бөдөө-дүрүн хавымакы чырыкы болган, эгүр шагга алап чытпас ат бар. Ол энерелдиг атты ЛЕНИН дээр.

Совет улустун чарык чүс чыл чыгаан өрткөн оруу Ленинниң номнал чарык-биле ханы хан төрөдөшкөн. Бистин чоңуус улуг башкычыны күчүлүг кыгыш-биле тура халымаш. Октябрь революцияны өскөдүп, даргал-бектик киничин үзө шап-кан. Ол тилдеге чырык өртөм-чү кырынга салдар-сарымдыг үлгү-майык болуп, Орус чур-тунуң кымыл-кымылааларына мадны чалаан биче буурай улус-тарга очаладан кедилериниң орук-иян айтты берген. Оон эгел-леш Ленинни өөредип кижил-лериң дээрде киничин чалаан Кызыл тугу бөлу берген. Совет улус киж төрелгетенин төгүзү-дө эң баштайгы кара чангыс социалист күрүенин тургускан. Бистин бо хүннеринде чангыс эвес мындыг күрүлөр бар апа-ган. Ол кымыл хураал төрөдө-лөш, чампы-дипти бүрү-бүдү-нү-биле хөмө алган турар же кел-лэр дээрине долу бөтүрелдиг бис.

Дарлаткан кижилерин болгаш бурдугаар депшигенин аас-ке-жи болуп, улуг башкычының төртүткөнүн хуурун бээр му-гур төзөн беш чыл болган оңу бөгүн демдегел эрттирин тура, тыва улус Ленинниң ажалдыг адын чуректин ханынчаан оңа-зы-биле сайтып турар. Тывалар чүдө Ленинни номналдыг хө-рө-лүдө чүгүт күш дег хосталган-нар. Феодализмни кара тамы-ның сорга-даа артпаан. Өө-рө-нөр республикаларын өг-бү-лө-лө анык Тыва республика коммунизмин чаагай туудун тутуп турар. Тыва республика-ның ажалчы чоңнарыны ангы салгалы база коммунизм үези-ле чурттаар. Ол—хооун чугаа-соот эвес-тир, амыдырал бо-дур. Амыдырал чүдө күш-ажыкы чүктенип алган турар, а күш-ажыкы бистин чоңуусун чурт-

талганын чарыкбас кезин, өө-рүшкүзү апарган. Бо байырлыг маңайдыг түндө каш-ла чык-терден көрөз.

Тыва республиканың ажал-ишчилери 1965 чылның баш-тайгы улуг-кварталының түңдө-ли сапал үндүргенер. Оон ал-гаш көөргө, республиканың улус ажал-агынында, малагыла кы-зын ажал-ишчилеринде эвөш эвес чөдүшкенин бар болуп ту-рар. Ону борта чаа бижирге мындыг: Кара-Хемниң «Комму-низмче орук» колхозунун Топ, Тадының «Элегес» совхозунун Кык база-ла Кара-Хемниң «Ком-мунизмче орук» колхозунун Са-ры-Булу сүт-баран фермалары-ның саанчылары нигити-биле бир инерке оонаштыр 533—527—513 кг сүтү түс-түзүндө саап ап, мур-накчыларын одурунга кирген-ер. Ол-ла дайыны «Межтеп» совхозун Кара-Булу, Бин-Хем-ниң «Кызыл тараачын» колхозу-нун Эрэбк болгаш өскө-даа сүт-баран фермалары-биле уламчы-лап болуп. Мурнакы саанчылар-ны аразында «Сүт-Хөл» совхоз-та И. Ондар, О. Шортук, «Эле-гес» совхозта А. Донгак олоо инерк бүтүзүндө 700 ажал кг сүтү сагганнар. Мал каларчыла-рының түнөөлери база өөрү-чүт, «Кызыл тараачын» колхоз-та М. Ануфриева, Дуржула ста-циясында Т. Вельмина, «Бек-Тей» совхозта О. Самбуу болгаш өскө-даа хонукта 700-тен 800 грамм чедир немелде деңини алганнар. «Кызыл тараачын» колхозта В. Селин-ов, «Халы» колхозта С. Маным-ов, СЭКП-ниң XXII съездин аттыг колхоз-та О. Беган, «УТКА 25 чыны» совхозта О. Байноты—бо хойжу-ларын четче эвес аттары-дыр. Олар 100 хойга оонаштыр 100 ажал хураалны менди төртүт-түп өстүргенер.

Анык тыва улустур улуг че-дишкенин чедип ап турар. Бо чылдың бирги кварталында «Тыва даг-дугу» комбинат, Кы-зылдың электр станциясы, хөб-завод, сүт комбинаты булуп үндүрүп продукцияны шынарын бөдөөлү, мурнакчыларын са-ныкка киргенер. Улустуруң шалыпты кижилерин чоңун ху-дүткел бүтүзгөн. Оларын атта-рын улус хуудула-биле алап ту-рар. Ыныг кижилеге Улуг-Хем ыаш ажал-агы черинин

столяры Е. Вьюшков, «Кызыл Хавак» шахтада бригадир Ф. Мо-розов, «Кызыл тулуга» М. Очу-ров улуткан коммунист күш-ажыкы бригадалыны кезигүнү Т. Тулуш оларын хамаарышты-рып болуп.

Улуг Ленинниң туугун адаан-га тыва улустун социалист ту-ка-шынартыг, национал хевирлиг чечен чогаалы болгаш уран чү-лү болуп хөдүлгенине түспү көрбөз бөдөөлөр чалап алган. Тыва бижик чөдөдүп турар улустун артиканы апарган, ол бо чылын бөдөөн 35 чыл болуп оон демделер деп турар. Тыва чечен чогаалын болгаш уран чүлүдүн эң дээр ажалыра бү-гү Эвилелге, харып-даа делегей-нин хөй-хөй чурттарына бил-дингир. Бисте хөдөжү-шлү те-лары, чогаалчылар эвилел, ыры нигитиле, көдө клубтар дээр ышкыш улап-чечен хөй-нигити ор-ганизациялары шагга-ла түргө-түнгөн. Бо чылгы база бир өө-рүнчүт болушкун болза, Тыва-га Чурукчулар эвилелин тур-густунган болуп. Бо бүгү дээр-ге Владимир Ильичин «Уран чүлү чоңуу болуп» деп өлүк чок сө-стериниң амыдыралга боттангып турарынын херекти-дир.

Совет Тывага өртөм-шынчыл ажалыра чыл келген тууду кал-бак хөдөжүдөн ап, улус ажал-агыны улам хөй ашарларын лаара тууду бар чыдар. Сөөлү үеде «Тыванын төгүзү» деп ий томуг өртөм ажалы, тыва ли-тератураны дугайында өртөм-шын-чылдыг өчөк үнгөн. Эртөм ажалдакчыларын анык от-ралыны одурулары өзүп турар. Москваның Ленинградны бол-гаш өскө-даа, улуг-улуг хоорай-ларда өөреникчелерин тыва аспирантылар, студенттер че-дишкенин өөренип турарлар.

Ленинниң тургускан Комму-нист партия совет улусту тө-гүзүп шимчелеткен оңу-биле ле коммунизмин тинделгенинче апар чоруп. Ол шимчелетке-демиселе Ленинни амыралгы адм, оон өлүк чок номналы Кы-зыл тул болуп берген.

Совет улус ырак эвес, чоокку келер үеде коммунизмин улуг туудун туткаш, оон ханаларына чүс-чүс чылга балалас өндүр чагай, энерелдиг, эрим атты би-жип казлар.

— ЛЕНИН.

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында чечен чогаал болгаш уран чүүл талазы-биле Ленинчи шаңналдар комитетинде

Уран чүүлдүң болгаш журналистиканың талазына эң-не шыларангай чөдүшкенин дээр Ленинчи шаңналдарны тыпсыр дугайында

1. Ремиссёр Юрий Александрович ЗАВАДСКИЙЕ. Арбенинниң ролуноң кууседикчи Николай Дмитриевич МОРЕВИНОВА—Моссовет аттыг академиктег театрга «Маскарада» деп шии дээш.
2. Леонид Борисович КОГАНГА—концерт-кууседикчи ажал-чорудулгазы дээш (1962—1964 чылдарың программалары).
3. Ремиссёр Григорий Михайлович МОЗИНЦЕВ. Гамлеттин ролуноң кууседикчи Иннокентий Михайлович СМОУТОНОВСКИЙЕ—«Гамлет» деп уран-чечен фильм дээш.
4. Михаил Васильевич КУПРИЯНОВНА, Порфирий Никитич КРЫЛОВНА, Николай Александрович СОКО-ЛОВНА (Кукурыныскалар)—«Поведа» солунга бол-гаш «Крониди» журналга парлаан политиктиг хөй хөй карикатуралары дээш.
5. Сергей Сергеевич СМЕРНОВНА—«Брест шизэ-зи» деп ному дээш.

1965 чылдың Май бирге СЭКП ТК-ның КЫИГЫРЫГЛАРЫ

(Төңүзү. Эгези I-ги арында).

29. Социализм тургузуп турар Югославиянын Социалисттик Федеративтик Республикасынын ажилчы чоннарынга акы-дунманын байыры! Совет болгаш югослав улустарынын аразында мөңгө, бузулбас найрал болгаш кады ажалдажылга делгезин!

30. Улуг индий улуска изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Индиянын улустарынын аразында найрал болгаш кады ажалдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

31. Улуг индонези улуска изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Индонезиянын улустарынын аразында найрал болгаш кады ажалдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

32. Америк империализмнин чепсектиг интервенциясынга болгаш антиулусчу сатшылыкчы ёзу-чурумга уур, демократтыг эгелерге бодунуң төрөөн чуртунуң каттыжары дээш маадырлыг демиселди чорудуп турар мурнуу Вьетнамнын эрес-маадырлыг улусунга изиг байыр!

33. Америк шериглери үндүрер дээш, бодунуң төрөөн чуртунуң тайбын катап каттыжары дээш демисежип турар Мурнуу Көрейниң эрес-маадырлыг улусунга изиг байыр!

34. Тайбын база боттарынын чурттарынын национал хамаарышпас чоруну быжыглаар дээш демисежип турар Бирманын, Камбоджанын, Лаостун, Непалдын, Цейлонун улустарынга изиг байыр!

35. Афган улуска изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Афганистаннын аразында найралдык, чаагай кожа-хелбээ харылзаалар быжыгып база хөгжүп турзун!

36. Колбнализмни бүрүн узуткаар болгаш боттарынын хамаарышпас чоруну быжыглаар дээш демисежип турар араб чурттарынын улустарынга изиг байыр!

37. Хамаарышпас, национал, демократтыг күрүнени тургузуп, бодунуң чуртунуң социалисттик хөгжүлдэин дээш демисежип турар Каттышкан Араб Республиканын улусунга изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Каттышкан Араб Республиканын улустарынын аразында найрал болгаш кады ажалдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

38. Хамаарышпас, национал, демократтыг күрүнени тургузуп, бодунуң чуртунуң социалисттик хөгжүлдэин дээш демисежип турар Аджирин маадырлыг улусунга изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Улус Демократтыг Алжир Республиканын улустарынын аразында найрал болгаш кады ажалдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

39. Колоннализмге болгаш империализмге уур, боттарынын хамаарышпас чоруну быжыглаар дээш, национал экономиканы болгаш культураны хөгжүдөр дээш демисежип турар африка күрүнелерин улустарынга изиг байыр!

40. Хамаарышпас, национал, демократтыг күрүнелерин тургузуп, социал депингенин оруу-биле бар чоруур Гананын, Гвинеянын болгаш Малини улустарынга изиг байыр! Совет Эвилелинин улустарынын аразында найрал болгаш кады ажалдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

41. Иштики болгаш даштыкы реакцияга уур, бодунуң төрөөн чуртунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чорун дээш демиселди чорудуп турар конго улуска изиг байыр!

42. Империализмге болгаш расизмге уур, хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш маадырлыг демиселди чорудуп турар Анголанын, Мозамбиктин, Мурнуу Родезиянын, Мурнуу-Африка Республиканын улустарынга изиг байыр!

43. Бодунуң хамаарышпас чорун империалисттик халдаагындан эрес-маадырлыгы-биле камгалат турар Киприн улусунга изиг байыр!

44. Империализмге уур, боттарынын чурттарынын бүрүн хамаарышпас чорун дээш демисежип турар Латин Америка-нын улустарынга изиг байыр!

45. Бүгү делегейге быжык тайбынын

эрге-ажыктарынга Англиянын, Американын Каттышкан Штаттарынын, Франциянын болгаш Совет Эвилелинин улустарынын найралдык болгаш кады ажалдажылга хөгжүп база быжыгып турзун!

46. Совет улустун база Грециянын болгаш Италиянын улустарынын аразында найралдык харылзаалар хөгжүп база быжыгып турзун!

47. Совет улустун база Ираннын, Пакистаннын болгаш Турциянын улустарынын аразында найралдык харылзаалар хөгжүп база быжыгып турзун!

48. Германиянын Федеративтик Республиканын милитаризмге болгаш фашизмниң катап төрүтүнүшкүнуңе уур демисежип турар ажилчы чоннарынга болгаш бүгү депшигелги күштеринге изиг байыр!

49. Испаниянын болгаш Португалиянын фашисттик ёзу-чурумнарга уур, демократтыг хосталгалар дээш эрес-маадырлыг демиселди чорудуп турар улустарынга акы-дунманын байыры!

50. Совет Эвилелинин болгаш Австриянын улустарынын аразында найрал болгаш кады ажалдажылга делгезин!

51. Фин улуска изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Финляндия Республиканын улустарынын аразында найралдык, чаагай кожа-хелбээ харылзаалар быжыгып болгаш хөгжүп турзун!

52. Совет улустун база Даниянын, Исландиянын, Норвегиянын, Швециянын улустарынын аразында найралдык харылзаалар хөгжүп база быжыгып турзун!

53. Бодунуң чуртунуң бүрүн хамаарышпас чорун дээш, америк шериг баазаларыга уур демисежип турар япон улуска изиг байыр! Совет Эвилелинин болгаш Япониянын улустарынын аразында найралдык харылзаалар хөгжүп турзун!

54. Совет Эвилелинин тайбынга ынакшылдыг ленинчи даштыкы политиказы делгезин!

55. Чээрби чыл мурнунда герман фашизмин ашкан улуг тилгелени чедип алган совет дайынчыларын, партизаннарын, ажилчиннарын, колхозчуларын, интеллигенциянын эрес-маадырлыг чоруктары улустарынын тураскаалыга кезээ-мөңгө чурттап турзун!

Бистин Төрөөн чуртунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чорун дээш демиселге өлгөн маадырларга мөңгө алдар!

56. Тилгелерин алдары-биле бүргеттинген эрес-маадырлыг Совет Чепсектиг Күштер делгезин!

57. Совет дайынчылар! Дайынчы чанчыларын ыдыкты-биле кагадалап болгаш көвүдөдөр, дайынчы болгаш политиктиг белеткеге чаа-чаа чедикшиктерин чедип алынар, кезээде серемчиледип болгаш кандыг-даа агрессивну чылча шаварыга кезээде белен болунар!

58. Бүгү улустун социалисттик күрүненин бузулбас үнденин — ажилчин аңгыны болгаш колхозчу тараачыннарын эвилели быжыгып база чечектеп турзун!

59. СССР-ниң улустарынын бузулбас чангыс өви болгаш акы-дунма найралды делгезер база быжыгып турзун!

60. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Коммунизмниң материал-техниктиг баазанын тургузарыне бүгү күштү салгызы!

61. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Бүгү улустун социалисттик чарынын улам калбартылы! Чеди чылдын сөөлгү чылынын планын хуусаа бетинде күүседили!

62. Коммунисттик күш-ажылдың коллективтеринге болгаш шалыпчыларынга, бүдүрүлгенин муриахчыларынга болгаш чаарткычыларынга алдар!

63. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Бистин Төрөөн чуртунуң күчүзүн болгаш улустун чаагай байдалынын улам ынактыг өздүдэиниң үнденин —

социалисттик өнчүнү бүгү хемчег-биле быжыгланар!

64. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн чүткүлдүг бедидинер! Продукциянын шынарын экижидер болгаш бот-үнезин чингедир дээш демисежипер!

65. Улетпүрүнү, тудугун болгаш транспорттун ажилдакчылары! Специализацияны, комплексилги механизацияны болгаш автоматизацияны боттандырынар, эртемниң, техниканың чедикшиктерин болгаш муракчы дүржүлганы бүдүрүлгеге неперединер! Бүдүрүлгө күчүлери улам долдур ажыгланар!

66. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Күрүнө хөрөгилерин камныг чарыгдарын чедип алынар! Ажил-агыны эвес, артыкка чарыгдар болгаш төтөг-лээр чоруктарга уур демисежипер!

67. Улетпүрүнү, көдээ ажил-агынын, тудугун болгаш транспорттун ажилдакчылары! Капитал салышкыннарын эн угаангыр болгаш камныг ажыглаар дээш, доозар тудугларын ажыглаа дүрген кириер дээш демисежипер!

68. Совет металлургия болгаш дагыжылар! Руда тывыжын, шой, каң, прокат, хоолойлар, өнүгү болгаш ковар металлдар бүдүрери көвүдөдөр!

69. Совет энергетиктер, электростанцияларын болгаш электри четкилерин тудугулары болгаш эптектилер! Энергетика хөгжүлдэиниң мурнап турар темпирин хандырынар, тудугун болгаш энергосистемалар ажыгалаанын өртөк-үнезин чингединер!

70. Машина тудуунун болгаш прибор тудуунун ажилдакчылары! Техниктиг депшилге дээш, улус ажил-агынын эн чаа машиналар болгаш приборлар-биле хандырыр дээш чүткүлдүг демисежипер! 71. Нефть болгаш газ улетпүрүнүн ажилдакчылары! Нефть болгаш газ тывыжын көвүдөдөр! Нефтиг болгаш газтыг черлерин улам дүргөн шингээди алынар!

72. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Химия улетпүрүнү дүргөн хөгжүлдэ дээш демисежипер!

73. Химия улетпүрүнүн ажилдакчылары! Көдээ ажил-агынын улам ынак көдүренин эрге-ажыктарыга таарыштыр минералдыг чедикшиктерин болгаш үнүштер камгалаанын химиктиг чепсектерин бүдүрери көвүдөдөр база шынарын бедидер дээш демисежипер!

74. Автотрактор болгаш көдээ ажил-агы машина тудуунун бүдүрүлгелерин ажилдакчылары! Тракторларын, автомобильдерин, комбайннарын болгаш көдээ ажил-агынын өске-даа машиналарын бүдүрери көвүдөдөр болгаш шынарын экижидер чорукту чедип алынар!

75. Совет геологтар! Бистин Төрөөн чуртунуң чериниң эгэртинмес байлактарын улам дүргөн ажыгланар!

76. Хөмүр даш улетпүрүнүн ажилдакчылары! Хөмүр даш тывыжын көвүдөдөр, оон бот-үнезин чингединер! Даг техниказын эн дээр ажыгланар!

77. Совет тудугулар! Тудуг ажилдырынын темпирин болгаш шынарын бедидинер! Хоорайга болгаш көдээгө бүдүрүлгө, чуртталга болгаш культурамдырал тудугларын ажыгалаа улам дүргөн кириер!

78. Тудуг материалдарынын улетпүрүнүн ажилдакчылары! Тудуг материалдарын, кылыгларын болгаш конструкцияларын бүдүрери көвүдөдөр, шынарын бедидинер!

79. Ыаштын, ыаш сайзырады ажилдап кылырын болгаш саазын улетпүрүнүн ажилдакчылары! Чуртка улам-на хөй, бедик шынарлыг тудуг ыажын, мебельди, целлюлозаны болгаш саазынын берээли!

80. Чик болгаш аш-чем улетпүрүнүн ажилдакчылары! Бараанынын болгаш аш-чем продуктуларынын бүдүрүлдэин көвүдөдөр, ассортиментин экижидер, шынарын бедидинер!

81. Балык улетпүрүнүн ажилдакчыла-

ры! Балык тударын көвүдөдөр, балык продуктуларынын шынарын экижидер база оон бот-үнезин чингединер!

82. Транспорттун ажилдакчылары! Транспортту амгы үнеин техниктиг чепсегелдери-биле деринер! Чүктү чедир бээриниң хуусаазын кызырынар, сөөртүлгениң бот-үнезин чингединер, пассажирлерин улам экизи-биле хандырынар!

83. Харылзааның ажилдакчылары! Харылзааның чепсек-херекселдерин хөгжүдөр база улам болбазыраңгайжыдынар! Чонну хандырырын улам экижидинер!

84. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Колхозтарын болгаш совхозтарын экономиказын хөгжүдери — бүгү партиянын, бүгү улустун херээ! Көдээ ажил-агынын улам ынак хөгжүдөр талазы-биле СЭКП ТК-нын март Пленумунун ажыдап кылган сонгаарлаттынмас хемчеглерин амыдыралга боттандыра дээш чүткүлдүг-биле демисежипер!

85. Колхозчулар, совхозтарын ажилчылары, көдээ ажил-агынын тускай эртемнигери! Чер ажилынын культуразын бедидинер, эртемниң чедикшиктерин болгаш муракчы дүржүлганы бүдүрүлгеге чүткүлдүг-биле неперединер!

86. Колхозчулар болгаш совхозтарын ажилдакчылары! Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн бедидинер, материалдыг соуургалдың ленинчи принципин чайгылыш чокка амыдыралга боттандырынар! Колхоз болгаш совхоз бүрүзүнүн ажилынын орулгалыг болуун чедип алынар!

87. Көдээ ажил-агынын ажил-ишчилери! Часкы тарылганы үлегерлиг чорудар дээш чарышты улам калбартынар! Көдээ ажил-агы культуларынын дүжүттүн болгаш мал ажилынын продуктулуун бедидер дээш демисежипер!

88. Көдээ ажил-агынын ажилдакчылары! Көдээ ажил-агы культуларынын дүжүттүн бедидеринге органиктиг болгаш минералдыг чедикшиктерин улам эки ажыгланар!

89. Колхозчулар болгаш совхозтарын ажилдакчылары! Нитиниң мал ажилын бүгү хемчеглер-биле хөгжүдөр! Мал чедикшиктерин дүжүттүн бедидер, оодарларын эн эки ажыгланар!

90. Эр, херээжен колхозчулар! Нитиниң ажил-агынын бүгү хемчеглер-биле быжыгланар! Көдээ ажил-агы артелиниң ажил-херээжен эргелеп башкарынга идекпейлиг кириер!

91. Колхозтарын болгаш совхозтарын ажилдакчылары! Көдээ ажил-агы бүдүрүлгезин бедидер дээш демисежипер! Техниканы эки өренинер, ону бүдүрүлгеге байдал-биле ажыгланар база камнаар!

92. Көдээ ажил-агы эртемниң ажилдакчылары! Практиканы чаа-чаа ажил-ишчилер-биле болгаш чедикшиктер-биле быдырынар, колхозтар болгаш совхозтар-биле сырый харылзааны тудунар! Көдээ ажил-агы бүдүрүлгезин хөгжүдериңе төлөпиг салышкынны кириер!

93. Садыгнын, нитиниң чедикшиктерин болгаш коммунал-амыдырал ажил-агынын ажилдакчылары! Чонну хандырынын бедик культуразы дээш демисежипер!

94. Совет албан черлеринин ажилдакчылары! Массалар ортузунга организа-ция болгаш кижизидилгелг ажилды улам экижидинер! Бюрократизмин да-зылданат узутканар, ажилчы чонна-рын негелде-хергелдеринге ээлдек бо-лунар!

95. Эртемниң болгаш дээди өөредилге черлеринин ажилдакчылары! Эртемни улам ынак чедикшиктерин дээш, тех-никтиг депшилге дээш демисежипер! Коммунизмниң үнеинге төлөпиг тускай эртемниглерин бедикенер!

Мурнакчы совет эртемге алдар!

96. Космиктиг делгемни шингээди алырынга чаа-чаа аргаларны ажиткан, корабльден кижиниң космоске делегей-де баштайгы үнерин хандырган совет эртемденерге, конструкторларга, инже-нерлерге, техниктерге база ажилчы-нарга алдар!

Эрес-маадырлыг совет космонавтарга алдар!

97. Чечен чогаалдын болгаш ураң чүлүдүн ажилдакчылары! Чогаалдарын партиязы болгаш улусчу, бедик идеялиг чорун, ураң-чечен мергежили дээш демисежипер! Коммунизм тургузукчуларынын маадырлыг херектерин өндүр чаа-гайын болгаш магалынын чырыкыландыр көргүзүңер, коммунисттик идеалдарын тилгелдери дээш демиселче кижилерни көдүрүп, кыйгырыңар!

98. Парлааганын, радионуң болгаш телевидениниң, ном үндүрер черлерин болгаш культура-чырыдышкын албан черлеринин ажилдакчылары! Марксизм-ленинизмниң совет патриотизмин болгаш пролетаржы интернационализмниң ёзузунга ажилчы чоннарын кижизидер партиязга идеялиг дуздалагыңар!

99. Улус чырыдышкыннын ажилдакчылары! Уругларын өөредиринин шынарын бедидинер, оларын угаан-бодал болгаш күш-дамыр талазы-биле канналыдыр, өзүп орав салгакчыларын күш-ажылга ынакшылдыг, коллективчи, коммунизмниң херээжен бердинген кылдыр кижизидинер!

100. Медицина ажилдакчылары! Чонну хандырынын экижидинер! Медицина эртемниң эн чаа чедикшиктерин прак-тикага неперединер! Совет кижинин ка-ды дээш демисежипер!

101. Бистин бүгү улусчу социалисттик күрүнөс делгезинер! Совет социалисттик демократия хөгжүп, быжыгып, күрүнө херектерин эргелеп башкарынга бүгү ажилчы чоннарын идекпейлиг бедип тур-зун!

102. Коммунизмниң школазы — совет профвадилерни делгезинер!

103. Коммунисттик нитилелдин идея-кейлиг тургузукчулары — совет херээ-женер делгезинер!

Уругларын кижизидикчи, амыды-рал-чуртталга болгаш бүдүрүлгеге мо-гаг чок ажил-ишчи — не-херээженерге алдар!

104. Коммунисттик партиянын шыныч дуздалагычы болгаш кур күжү — Ленин-чи комсомол делгезинер!

105. Оолдар болгаш кыстар! Билиглер-ни чүткүлдүг шингээди алынар, комму-нисттик ёзу-биле ажилдап болгаш чурттап өренинер! Хайныккан аныак энергияларын болгаш күш-ажылынын коммунизм тургузукчулугун улуг хер-ээне угландырыңар!

Алдарлыг совет аныактар делгезинер!

106. Пионерлер болгаш школачылар! Эки өренинер, күш-ажылга ынак болу-нар база ону хүндүлөңер! Ленинниң хер-ээ дээш, коммунизм дээш идеялиг демиселчилер болуңа белеткенер!

107. Коммунисттер болгаш комсомолчу-лар! СССР-ге коммунизмни тургузары дээш бүгү улусчу демиселдин аванга-дынга болуңар!

108. Коммунизмниң эрес-маадырлыг тургузукчузу, тайбын дээш база оран-делегейде бүгү кижилерин аксының ке-жи дээш маадырлыг демиселчи — улуг совет улуска алдар!

109. Партиянын болгаш улустун бу-зулбас өндүр улуг сырый каттыжыш-кынны делгезинер!

110. Совет Социалисттик Республика-ларын Эвилели делгезинер!

111. Бистин төрөөн Совет чазаавыс делгезинер!

112. Ленинниң тургусканы, Совет Эви-лелинин алдарлыг Коммунисттик партия-зы делгезинер!

113. Бүгү улустарга Тайбынын, Күш-ажылды, Хосталганы, Ден эргени, Акы-дунмалыгы ёзуу болгаш Аас-кежикти чер кырынга бадаткап турар коммунизм делгезинер!

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын Төп Комитеди.

ЁЗУЛУГ АКЫ-ДУНМА ХАРЫЛЗААЛАРЫНЫҢ ҮЛЕГЕР-ЧИЖЭЭ

Найрал, бот-бодунга дузала-жылга болгаш дайын соонда кады ажалдажылга дугайында совет-полыша керэни чарган хүнүдөн бээр 20 чыл болган оон тава-рыштыр Польшанын удурукчулары эштер Вадислав Гомулкага, Эвадра Охабо болгаш Юзеф Циранкевичке эштер Л. И. Брежнев, А. И. Микоян болгаш А. Н. Косигин телеграмма чоруткан. СЭКП ТК-нын, СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун, СССР-чин Министрлер Чөвүлелинин, бүгү совет улустун өмүндүндө олар ПКАП ТК-зынга, ПУР-нун Күрүнө чөвүлелине, Министрлер Чөвүлелинге болгаш акы-дунма Польшанын улусунга чериктен ка-нызында байыры болгаш өң эки күзүшкенин дамыткан.

Ол керээ Совет Эвилелинин бо-лаш Польша Улус Республиканын улустарынын аразында найралдык быжыгалаарыга болгаш бүгү та-далыг кады ажалдажылганы хөг-

жүдериңе 20 чыл дүргүзүлгө идиңер берип келген дээрин те-деграммага демиселеп турар. Ам ол керээ социалисттик дем кады-галынын улуг өң-бүдүндө улустар-нын аразында дуудур акы-дун-ма харылзааларын үлегер-чижээ болуп турар. СССР-ниң болгаш Польшанын аразында чаа керээге чоокта чаа ат салганын бүгү со-вет улус чаагай сеткил ханыш-кын-биле уткан. Ийи чурттарынын аразында харылзаалар хөгжүлдэ-иниң болгаш өрткөн чээрби чы-дарың дүргүзүлгө делегейге бо-лган өскерлинишкенин байлап дүргүзүлгө ол керээ илеретки.

Бистин чурттарынын улустар-ны тайбынга ынакшылдыг бүгү ки-жи төрөлеткен-биле бир дөмей, тай-быны быжыгалаарыга болгаш камгалаарыга соуурадалыг. Ын-чалаажок өнүк-чөгүлдеринин бо-лаш өң-биле тургустуну турар да, Ынзырак меселдежишкенин дүзү-дүзү-биле делегейниң дүшүр-лүг чорун чыгелдирерин, чер бөмбүрээнин янзы-бүрү черлерин-ге дайын олгаларын хөлээр артты-рып орадалаңжып турар күштер бар. Ылангы Барыин Германия-да дайынчырак хөнериниң күштө-ри онза идеялигезин, Совет Эви-

лелиниң болгаш Польшанын ара-зында керээ ол байдалдарда ийи чурттарынын ыдыкты кызыгалаар-ын камгалаар болгаш агрессияны хай дээриниң эн чутула фактору болуп бодунуң ужу-дузанын кам-галап арттырышаан.

Польша Улус Республиканын удурукчулары Вадислав Гому-ла, Эвадра Охабо болгаш Юзеф Циранкевич олар Польша Улус Республиканың Совет Эвилели-ниң аразында найрал, бот-бодунга дузалажылга болгаш дайын сөөлүдүг кады ажалдажылга дугайында Керэниң 20 чыл бо-лган оо-биле холбоштыр шыр-бар Л. И. Брежнев, А. И. Микоян, А. Н. Косигин оларга чаага чоруткан. Польшанын Каттышкан ажилчы партиязынын, Польша Улус Республиканын Күрүнө че-вүлелинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин, бүгү полыша улустун мурнундан олар чериктен эн ха-нызында байыр чедиринишкени болгаш изиг күзүшкенин СЭКП ТК-га, СССР-нин Дээди Советинин Президиумунга болгаш Министрлер Чөвүлелинге дамы-дип турар.

(СЭТА).

ЧАСКЫ МЕДЭЭЛЕР

Мурнакчылар көвүдөөн

УЛУГ-ХЕМ. Жланов атыг колхозтун Сал-дам деп черде комплек-сирин бригадазы 300 га черин алгандар, оон иштинде 100 га кур чер «ДТ-54» тракторун башкарышкылар Хуна Даба, Сергей Томур-оол хүн нормазын 150 хуу чедир турар. Бри-гадада тракторларын тура дүшпей ажилдап келгени механизатор-лук удуруг турары ол

бригадада Д. Хиря-Хая, Д. Баззай, Д. Серед-маа олар эн кызык ажилдап турар.

«Найрал» совхозтун Шаңчы бригадазында частың ажилы база эгелзэн. Ында 1500 га чер илгиритинген, 129 га шөл чарыгтан. Та-раажылар үрезиниң арылашкыны-биле хо-ранашкыны деңге чорудуп турар.

Илииртеп-даа, андарып-даа...

ЧӨӨН-ХЕМЧИК. (Бистин көр). Районда часкы ажалдар мурну-кузундан улам калбарган. Ажил-агылар дүңгү хуңге чедир 3000 гектар шөлү андарган, 10.000 га черин шыгын басырып илиир-төөн. Оон-биле чергелештир 100 ажыг ганы удууретип чыкчат-каш, 1500 гектар шөлү сугтарган. Часкы хову ажалдарын чедикшиктер чорудар талазы-биле «Большевик» база СЭКП-ниң XXII съездин атыг колхозтар аразында чарышты салган.

ЛЕНИНЧИ ЁЗУ-БИЛЕ АЖЫЛДААР БОЛГАШ ЧУРТТААР

★ ★ БУГУ УЛУСЧУ КОНТРОЛЬ ★ ★

«Ам бүгү ажылда, бүгү политикада эң кол чүве—кижилерни хынаарында болгаш ажылды херек кырында куусеткенин хынаарында, база катап хынаарында, чүгле ында.»

(В. И. ЛЕНИН).

Каза-лаа, бүгү-ле черлерге ор-
ганизацыя, сагыла-чүрүмүгү,
ажыл-ишчи чорукка ажалыч чон-
нарны кижилеринин чугула
чепсээ контроль болур дээрин
В. И. Ленин өөртөкөн. Октябрь
революциянын тилелгезинин
соода, ажалыч чоннар бодуну
чүртүнүгү бүрүн аргелиг ээлерин
анарган. Бир аяк үчүгү күгү-
ажылдык болгаш херекселдин
хемчээлин көрүп турар болза, а
контроль—дааскан ажал-херек
дээш, күрүшүн эрге-ажын дээш
кижилерин харысалганын бе-
дилит турар.

Ажалыч чоннар, хамыктын
мурнуна удуртур калдарын киж-
илеринин чугула чугула болза
четпестерин чогур үзүндө иле-
редир болгаш ажалыч улуг ча-
гыларын баш бурунгаар болдур-
базы болур. Шүгүмчүлүгүн алыс
указы—четпестерин чайла-
рын чедип алыр болур.

Бистин чүртүстүгү контроль
партиянын болгаш чакантын
ажыл-чорудулазынын чарыбас
кезээ болуп, оон өмүзүнүн
каттыккан күш-биле ажалдык,
партиянын болгаш күрүшүнүн
мурнуна бир дөмөй өтөттүгү
болуп турар. Партия-күрүш
контрольнун чедипкенин
үндөткөн болза, оон
ажылдык ажалыч чоннардын
калбак массаларын кижилер
турары болур. Бүгү-улусчу кон-
трольнун бистин чүртүстүгү чаа
системазы тургустунган.

Партия-күрүш контрольнун
комитеттерине дузалаар бөлүк-
тер болгаш постулар массалар-
нын калбак кижилерин биле, де-
мократтыг үндөткөн ажалдык
турар. Бистин Төрөн чүртүстү-
гү партия-күрүш контрольнун
органында, бөлүктөрүндө бол-
гаш постуларында бо хунерде
дөрт миллион ажалыч кижилер
бүгү кезектерин талдаган.

Бизил хоорайнын партия-кү-
рүш контрольнун комитети ам
ийн чыл ажалдаан. Оон ажалы-
га дузалаар бөлүктөр болгаш по-
стулар бүгү-ле бугурулган, албак
болгаш өөрдикте черлеринде бар.
Хоорайда ам нитизин биле пар-
тия-күрүш контрольнун дуза-
лаар 90 бөлүктөр, 56 по-
стулар ажаллап турар. Оларнын
актив дүргөн экен. Бизил
900 ажалыч улусчу контрольлар
партия, профсоюз болгаш ком-
сомол хуралдарында содугуру-
туулан.

Ажалыч чоннар боттары пар-
тия-күрүш контрольнун ажалы-
чында илдепкени биле дузала-
жып, бижимел база аас-биле-даа
медетелдерин кирип, четпестерин
чайлазынын дугайында то-
доргай саналарын берип турар-
лар. Оон ажалында бугурулган,
тудуг, албак, өөрдикте черлеринде
ажылды кижилерин, чет-
пестерин чайлазында дузалап
чогур хемчегер алынгылаан.

Партия-күрүш контрольнун ко-
митетинин ажаллап келгенин

дүргүзүндө оон ажалында ажалы-
чы чоннарнын 224 чагалары
болгаш бижилеринин кире-
нен, ажалыч бугурулган дуга-
бында келген 307 кижини ком-
тетке хүлөп алган.

Партия болгаш күрүш чүрүмү-
нун үрөкчилерин илдедиринге,
ажыл-агалык аяк, күрүш өн-
чүгүн камнаас чоруктар-биле
демсежиринге чон эки дуза-
лаан. Контрольнун дэстини улам-
на күстелип турар. Аэропортта,
алгы заводунда, даараналга ком-
бинатта, даг-руда комбина-
тында болгаш геологтук пинчи-
ла партиянын дузалаар бөлүк-
терин эки ажалын онзалап дем-
етелери күзөтчү. Ол бөлүктөр
партия дугалары эштер Верещагин,
Родин, Матсон, Казанов, Кудря-
нов алар ажалыч ажалык аяк, чү-
рүм чок чорукта чандыр көрө-
зине бүгү контрольларын киж-
илерин эки угадандыган. Ол
бөлүктөр чүгүлө четпестерин иле-
редир биле кызыгааралтын-
май, илерион четпестерин чай-
лазын чедип ап, коллективтерде
эки ажалыч кижилерин дэтип, ажалы-
ч ажалы ажалыч чедирер
таалазы биле чүгүлөдү болгаш
организациянын көргүзүп келген-
ер.

Дузалаар бөлүктөрүн болгаш
постуларын дэтипкени биле
хоорайга парткурконтрольнун 45
массалык хыналдарын 1964—
1965 чылдарда чурттан бис.
Эрге-ажалын соора ажаллап,
партия-күрүш чүрүмүн үрөп
турган кижилерин илдедир,
ныгын хемчегер алыгалаан. Ажалы-
агалык аяк, четпестерин чорук

дээш 22 кижиге харысалга хү-
лөткөн. Шынар чок продукция
удурган дээш 2 кижиге, эрге-
ажалын соора ажаллаан дээш
2 кижиге хемчегер алдырган. Бизил
четпестерин чогур үзүндө иле-
редикти болгаш ажал-чаап ала-
ганы парткурконтрольнун ажалы-
чыны эки талазы болган.

Контрольнун оон ийай бүгү-
нүгү бижилерин болурун чедип
алыры чугула. Хыналданын түн-
нелин-даа, ажалын хемчегер-
ин дугайында ажалыч чон-
нарнын калбак массаларында,
партия, профсоюз, комсомол ху-
ралдарында информация берип
турар бис. Республика созуна-
рында, хана созунарында болгаш
«Прожектор» деп хуудастарга
контроль бөлүктөрүн болгаш
постуларын, «Комсомолчу
проекторларын» ажалын чы-
рылып турар.

Контрольнун үрө-түндөй
болган турарын В. И. Ленин бис-
ке өөртөкөн. Четпестерин чүгүлө
илердип каар аяк, ажал-херек-
ти байдалын ажалыч хунерде
бис. Хоорайнын партия-күрүш
контрольнун комитетинин, оон
чер-черде дузалаар бөлүктөрүн
болгаш постуларын ажалыч
пала-ла ажалыч угадандыган болуп ту-
рар. Партия-күрүш контрольнун
дугайында Ленинни өөрдикте
удуртууга бугурулган, бугу-
русту ажалыч четпестерин
баа-ла көрүп, билип, чогур үз-
үндө ажал-чаап ап турар бис.

А. БАРАНИН,
партия-күрүш контрольнун
Бизил хоорай комитетинин
даггазы.

ӨӨРЕНИР, ӨӨРЕНИР БАЗА КАТАП ӨӨРЕНИР

Кижиге төрөлгөткөн
гений В. И. Ленинни
кайгыч чуртталганын
миллион-миллион совет
кижилерге болгаш деле-
гейин бүгү ажалыч
чоннардык улеер-чи-
жек болган. Коммуни-
стик нитилелге чурт-
таар, ажалдаар ажалы-
салгалыгыра улуг
баштыктын ажалы-
рал-чуртталганы болгаш
ажыл-чорудулазы үнө-
лөп четпес кижизилге
ежур-дузалыг.

Бөдүүн чонга ынак-
шып, тодоргай сорунга-
лыг, принципалдыг,
тура-сорунгү чорук,
бөдүүн болгаш биче
сеткилдик дээш Илья-
нин ажалы-чанын
үндөп талаларын
анык Ленинни бугурун
кижилер умурулгү
бис. Улуг баштыктын
бүгү чуртталганын
болгаш ажал-чоруду-
лазынын кол үндө-
чү—чонга ажалы-
чы, кызыгаар чок ба-
раан болушунун ол.
Ильянин Ленинни
өвүр-хевирин уруулар
өтүүнүксээрлер.

Волода Ульянов шко-
лачы баштайгы бажы-
нарында эгелээш-ле,
бодунун ажалы-чан, ча-
чыларын тургуштуу-
биле кижизилдип чораз-
нын уруулар халчок со-
нуугаарлар. Ол хей-
хей номнарны номчуп,

нип, чурттап, ажалдаар
умурулгү бис.
Бистин пионерли-
кис бо бүгү улусчу
байырларын байырла-
ды-биле демдегел-
ген. Дружинанын чы-
мынга Ленин дугайы-
нда монументы, «Ильчи-
нин хунурусу» деп
шини, ыларны, тан-
чыларын куусеткенир,
4-кү классчылар «В. И.

Ленинге умжурасы бер-
ген болууза, чүкү чу-
галар мен» деп тема-
корбуушан, оларнын-би-
ге чогалдыг бижмээр.
Уч чогалдыг уруулар
зас-кемитип чаш на-
зын, пионерин ажалы-
херектер дугайын биж-
мээр. Бистин чурту-
бус элентостанцияла-
биле чыгандыган, бисте
коммунизмин тургузуп
турар болгаш олар де-
гейде экине зас-ке-
итип уруулар дээрин
чогалдыктардан ном-
чуп бис. Ынчанга
коммунизмин тилептүгү
тургузучулары болуп
дизе, номчуг эки өө-
рүн дээрин уруулар биж-
ип турарлар. В. И.

Ленинин «Өөренир,
өөренир» деп улуг ча-
гарын ажалдаарга ын-
чаар боттандырып ту-
рар бис.

Е. Лубошикова,
Тыва АССР-ин
школаларын
алдарлыг бажымы.

В. И. Ленинниң Кызыл шөлө чүве чугалап турары.

СЭТА-нын фотохроникасы.

В. И. ЛЕНИННИН ЧАГЫ-БИЛЕ

Коммунист ёзу-биле ажал-
дап, чурттап өөренир деп, бистин
ынак баштыкчысы Владимир
Ильичини улуг чагыларын
бирээни ындиг. Баштыкчыстын
төрүтүгүн хунурун дээр 95 чыл
оон демдегел турар бо кайгам-
чыктыг хүнде бистин бригадасы,
хей миллион совет кижилер ыш-
каш, Ильичини ол чагын ам-
дыралга боттандырып, коммуни-
стик күш-ажылдык бригадасы деп
бедик атты чедип алган, комму-
нист ёзу-биле ажалдап, чурттап,
өөренип турарына сепкилени-
ти хамыктын өөрүп, чоргалары-
нын турар бис.

Бистин бригадасы 1962 чылда
баштай бажычылар бригадасы
кылдып тургустунган. Оон сөөлү-
де чортуу комплекслиг бригада

кылдыр четпестерин турган, ам
тудуларын иштиги болгаш да-
штык шевелээр ажалдарын кыл-
дыр комплекслиг бригада кыл-
дыр эле тургустунган. Ам бисте
35 кижиге бар, оларнын эки хей-
анактар болгаш комсомолчулар.
Коммунист күш-ажыл брига-
дасы деп бедик атты чедип алыр
дээш, 1964 чылдын эгезинде ча-
рышка кирип, тодоргай хүлө-
лери алган бис. Ынчалар-даа
мындагы чугула херекке белетке
чүгө ычкан аяк, оон мурнуна-ла
эгелээш чугаажо. 1962 чылдын
бээр бистин бригадасы план куу-
сетпей барган ындагы таварыга

турбаан. Ылангыя 1964 чылда
коммунист күш-ажыл дээш ча-
рышка кирип, ажалыч планни ай-
сында 110—130 хуу куусет-
кен бис. Бистин күш-ажылдык
кышкык күш-биле ажаллап,
хей-нитизин ажалыч ажалы-
лымын билип-үлөш, бо
чылдын январда коммунист
күш-ажылдык бригадасы деп ат-
ты тывыскам.

Бедик ажалыч төлөтүгү болуру
амыр чүве аяк болгай. Манаа
мораль талазы биле төлөтүгү
күш-ажылга билик бугурулгү
болгаш организацион болуру,
малайы комплекслиг бригадага
ажалыч ажалыч ажалыч ажалыч
бизил мергежил чедип алыр
херек турган. Ынчанга бисте
«Коммунист күш-ажылдык тил-
лелгезин чеге бээр бис» деп,
Ильичини чыгын удуртууга бол-
дурган, хей-агалы ажалыч ажалы-
шан, өөренип, чүгүлөдү өөр-
енишан, шалкын ажаллап тур-
дуус. Моон түнелде бис ам
тудуунун шевелээр ажалын,
штукатурлар, шалалар, сонга,
хаалга тургузар, чугаалар, бугу-
ажылдарын бүрүн кылдып турар
бис.

Бодунун ажалыч эки мас-
терлер—штукатурлар, малер-
лар, бижичилер, чазыкчылар,
харын-даа ийи мергежилди мас-
терлер бисте бар. Олар күш-
ажылга чүгүлөдү болушан,
хей-нитизин ажалыч ажалы-
кышкык кирип, хууза-ажылдык
төлөтүгү болуру турарлар.
Ылангыя бажыч-столдарлар
С. Ортук-Назым, С. Амардын,
Х. Ооржак, штукатур-малерлар
Зина Смыт, Зоя Херек штукатур-
малерлар Тамара Ооржак, Че-
чекмаа Хомушук. Моонгу Оон
аларын күш-ажылга хан ынак-
шыларын демдегелери өөрүнчүгү.

Коммунист күш-ажылдык деп
ат хей чүгүлө бисе хүлөндүрүп
турар. Ынчанга бис чогады-
кы, тыгынны ажалдаарын, үр-
гүчү өөренирин оралдажып ту-
рар бис. Бо чылдын эгезинде
егелеп, кылган ажалыч кышкы-
кы комиссизинг боттарыны
хүлөндүрүп эгелээш бис. Хүлөт-
кен ажалдарыны шынары эки
болган. Бирги кварталдын планы
107 хуу куусеткенир. Моон-даа
эки ажаллап болур турган, ын-
чалар-даа материалдарын, эзил-

дирлерин дажылаары механи-
застатимизациядан хей үе
аларын хол-биле дажылаарына
уруп турар. Корпустарын өрө-
лөткөн ажалыч кышкы калын-
да, оларын каттап эки кылдыр
ужууга таварып турар бис.

Нитизин болгаш мерге-
жилди бижир, дээш штукатур-
малерлар, тускый курс-
тарда өөренип турар бис. Чоок-
таа чээ 12 кижиге тускый мерге-
жилди чедип алган. Бистин ком-
мунист акымы С. Селен ажалы-
тарга хүлөткөдү кижиге. Ол бе-
салаарын, номчулгаларын биске
үрүчүгү кылдып берип турар.

Улетур-даа, тудуг-даа тала-
зы биле калды-даа мергежил чок
чоразан тыва арттарын ажалы-
ч бисте тургустунгү хей ажалы-
чы нарын мергежилдерин чедип
алган, бо хунерде коммунист
ёзу-биле ажаллап, чурттап тура-
рысты улуг Ленинни ажалы-
ч ажалыч деп чоргалар-биле санап
турар бис.

Калдар-оол ООРЖАК,
«Тыва даг-дугу» тудуг эргеле-
тинде комплекслиг бригадинин
бригадини.

ЛЕНИНЧИ ХҮНГЕ

«Кызыл тудуг» эргеледине эш
Очур-оолга улурган коммунист
күш-ажыл бригадасы Май 1-ге ту-
раскааткан болгаш Ленинни хунге
холбаштыр ээлчеге кирген. Оон
мурнуу чарында бистин тудуг-
жуларымыс база эки көргүзүлгү
болганар—чедип чылдын сөөлүгү
чылдын баштайгы кварталда
бугурулган планын 110 хуу куусет-
кенир.

№ 14 чуртталга бажымын 3-
кү калдын салдын доозар деп

шинипирлиг соруга бистин мур-
нуушта тургустунган. Ол дээр
334 кубометр тудугуу салмыр-
дыр.

Бригадини тургуч чок ажалы-
дарына шалкыктар чок деп бол-
бас. Апрель 14-ке чедир ийги-
калтын бетон-биле кууар черинге
ажылда демир кезектерин кан-
наар аппараттар тымылалып, саа-
дап келген. Орта хей үндөп ша-
кты өрттөрүр ужура таварышкан
болгай. Ону чүгө чоокку хунер-

де биске өкөп берип, тудугу са-
лырын шуулаар арганы берген.
Бизил четпестерин чайлаар
дээш демсежир турар бис.

Бригадини мурнакчыларын
арында Тыва АССР-ин алдар-
лыг тудугчу О. Калзан, С. Чай-
дып, Т. Денек-оол, М. Картына
олар мурнуулазыны дег хевээр
шугауп турар.

С. САНДАН,
дашчы.

Ильичинин лампочкалары—Тываның чер болганда

Тываның кээ ажалы-агалык электр-
жидер талазы биле
сөөлүгү кыш чылдарда чүгү кылды-
ганын, бо талазы биле
ам калдыг соругалар боттанып турарын
болгаш келер
үеде оон перспективаларын дугайында
«Кээ электр-
тудугу» тудуг-монтаж өргөдөлинин кол
ниженери Анатолий
Ефимович Скарлов биле бистин корреспондентис
чу-
галашкан.

Корреспондентини айтырылганын оон хары-
ларын
моон алаанда парладымыс.

Айтыры: Тыва АССР-ин
кээ ажалы-агалык электр-
жидер талазы биле сөөлүгү
беш чылдарда чүгү кылды-
ганын?

Хары: Тываның ажалы-
агалык электр-жидеринин дүргөн хөгжү-
дөшкө үндөшкө, оон кээ
ажыл-агалык электр-жидеринин
кайгамчык аргалары
тургустунган. Көзгө болгаш
сөөлүгү бугурулганын ажалы-
бүрү ажалы-агалык электр-
жидеринин ам Тываның чер
болганында калбаа-биле ажалы-

лап турар. Ол чорук кээ
ажыл-агалык бугурулганын
күш-ажылдык бугурулганын
бедилеринге болгаш бугурул-
ганын чорудулаарын механи-
ка-
застаарына улуг ийгилиг бер-
ген. Оон биле чергелештир кээ
ажыл-агалык машиналарын
болгаш механикаларын бедик
бугурулганын ажаллаарда
электр-жидерге магалыг ду-
заны чедирип турар. Электр-
энергия кээ чонун ажалы-
рал-чуртталга болгаш культу-
ра херекелдине калбаа-биле

ханылап кирген, ам Ильичи-
нин лампочкалары Тываның
чер болганында чайнап, хун-
гүлөштир чырылып турар.

Тываның колхозтары, сов-
хоздарын, кээ черлерин
электр-жидер ажалды «Кээ
электр-тудугу» тудуг-монтаж
өргөдөли боттандырып турар.

Күрүшенин энергосте-
ринден ап турар электр да-
мчылаарынын кээ шү-
гүмүрүн турарына күрүш
боджидинден ажалыч ажалы-
ларын хемчээл чыгына
өзүп оор. Бир аяк 1959
чылда кээ электр-жидер
ажылдарын ийги хемчээ-
ли 359 муң рубль турган бо-
ла, 1965 чылда чүгө ка-
пал тудугта бизин 410 муң
рубль күрүш берген.

1959 чылдан 1965 чылга
чедир Танды болгаш Каа-Хем
райондарын электр-жидерин

бүрүн дооскан. Ол районнар
электр-жидерин Кызылдын
бус-биле ажаллаар электр-
станцияларын ап турар. Электр-
жидерини ажаллаар чорук
калбаа-биле экен. Электр
дамчылаарынын күчүзү
белгиз. Электр дамчыла-
ларынын шүгүмүрүн саны
көвүздөнип-биле холбаштыр
ажылга организацион—
Тыванын электр четкилери
организацион. Ол организаци-
он электр дамчылаарынын
кээ шүгүмүрүн хамырып турар. Бистин рес-
публикамын барым тала-
зында «Барык» болгаш
«Шекпэр» совхозтар база
күрүшенин энергосте-
ринден энергияны ап турар. Рес-
публикамын өскө колхозтары
болгаш совхозтары электр
энергияны ажалында бот-
тарынын электростанцияла-
рында ап турар.

Айтыры: Кээ электр-
жидерге талазы биле ам кал-
дыг ажаллаар кылдынын, ба-
за калдыг соругалар салды-
нып турары?

Хары: Бистин өргөдөли
мурнуна бо чылдын бир-ле ду-
галарында Бин-Хем району
бүрүн электр-жидер соруга
салдынын турар. Ол соруга-
лыг 78 километр дурттур Кы-
зыл—Туран аразынын 35

киловольтулгү шүгүмүн ту-
зугу турар. Туранга 1800 к-
ва күчүлүг дуулаачы станцияны
тудар, оортан бүгү-ле чоокку
колхоздарын болгаш оларын
фермаларын электр-жидер.
Туранда «Өк» совхоз чедир
электр дамчылаарынын 35
киловольтулгү шүгүмү өртөр,
анаа 1000 к-ва күчүлүг ху-
лаачы станцияны тудар, ол
дээрде совхозту бүгү-ле фер-
малар-биле болгаш «Хаян»
колхозту электр-жидер арга-
нын бээр. Оон ийай Кызыл—
Туран аразынын бо шүгүмү
Черби болгаш Кара-Хаак
сууларынын база электр-жидер-
лер.

Районун экономикамын бол-
гаш культурун ажалыра-
ла чугула ужуру-дузалыг бо
бүгү ажалы 1965 чылдын
дөрткү кварталында бүрүн
доозулган турар ужурулгү.
Республиканын артап
колхоздарын болгаш сов-
хоздарын фермаларын, хо-

вү тургаларын болгаш хей-
жу бригадаларын электр-жидер
талазы биле ажалы бо чы-
лын база күжүлгүлүг
үргүлүчүлөр.

Айтыры: Тыванын электр-
жидеринин улам ийай кал-
барты хөгжүлгөдөшкө, пер-
спективаларын калдыг болуп
турары?

Хары: 1970 чылга чедир
республиканын бүгү колхозта-
рын болгаш совхозтарын кү-
рүшенин энергосте-ринден
улар кирип чугула соруга
салдынын турар. 1966 чылга
Ак-Довурак Бай-Тайгада
болгаш Чыраа-Бажыны электр
дамчылаарынын 35
киловат күчүлүг шүгүмү-
рүнүн тудугу эгелээш. Оларын
ажылга кыргынынын түн-
нелинде дөрт совхоз болгаш
үш колхоз бүрүн-биле электр-
жидерин турар. Өвүрүк,
Сүт-Өлчө, Тес-Хемче, Эри-
че электр дамчылаарынын
тудуун кылдыр. Ынчалар-

даа ол шүгүмүн тудугу
Тывага «Улуг энергетика-
нын», келеринде тодоргай-
лаарга Абза—Ак-Довурак
аразынын 220 киловольтулгү
шүгүмүн тудуундан ха-
маары.

Тываның кээ черлерин
электр-жидер ажалыч чоокку чыл-
дарда калжыгызын-даа ар-
тык калбар болгаш рес-
публика мал база чер ажалын
дүргөн хөгжүлгөдөшкө, механи-
зацияны күштөлдүрүп,
кээ ажалыч кижилерин күш-
ажалын чигелдеринге, оларын
амыдырал хандырыла-
зын ажалыч кижилеринге, кээде
культураны бедик көдүрүп-
ге ол чорук кайгамчык улуг
рольду болур.

Мынчанга Тыванын бү-
гү-ле черлерин электр жет-
килерге бүргөй алган. Ильичи-
нин лампочкасы кээ суур,
башы, школа, аялгал, клуб
бугурулган, фермаларга, бри-
гдаларга улам-на чырыткан
лаандыр чайнап турар, ол
дээрде Тываның бүгү черин
чартып, кээ шагда хүнү-
лөштөр чырыткан турар.

П. Н. Крылов
(чурукчу)

Н. А. Соколов
(чурукчу)

М. В. Куприянов
(чурукчу)

Н. Д. Морозов
(артист)

Л. Б. Коган
(скрипкач)

Г. М. Козинцев
(режиссер)

Ю. А. Завадский
(режиссер)

С. С. Смирнов
(чогаалчы)

И. М. Смоктуновский
(артист)

«Финляндия—Совет Эвеледи» нийтлэлд тус чөлөөнийг инициативын суугаар бо музейн эрхтэн чылын үндэслэл тургуулан. 1905 болгон 1906 чылдар Владимир Ильич Ленин уугуулгазы-биле болгон киржилгези-биле РСДРП-ийн бирги болгон ийги конференция болгон эрхтэн бажында музейн дегел тургускан. АДН—СЭТА-нын фотоу.

Ленинчи хүннер даштыкыда ЛЕНИННИН АДЫ-БИЛЕ

ГАВАНА. СЭТА-нын корреспондент М. Бузинский дамычыл турары болза:

Владимир Ильич Ленин алы Кубага аң калбаа-биле сурагжаан. Фабрикаларын болгон заводтарын ажилчынары, трестник плантацияларын ажил-ишчилери, студенттер, чаа-ла номчурунга өөренип алган уруглар оон азын ынакшы-биле азап турарлар.

Куба улус делегей пролетариатын улуг баштыкчынын адын школага, эмгектерге, чаа тудуларга тылып турар. Чуртта аң улуг эмгектенгил туду Ойгын хоорайда (Ориенте мону) дооступ турар. Ол эмгектенгил медицина аң сайыраңгай дегерлерин биле дерзэн. Ол тудуга куба чааа улуг Ленин адын тыыскаан.

Каган Гавайада «Авентад-Лос президентес» деп кудумчулап эртип бар чорааш, бир бажында «В. И. Ленин аттыг ажилчын школа» деп бир метр узун үжүктөр-биле бижип каан

бижимелдер ырактан көстүп турар. Улетпур министрствозуну азы-бүрү бугурулгелерден шили алган дегерлерин дээрзи ажилчынар боттарынын няити билин ол школа бидип турар. Оларнын иштинден дыка хей кижилер школаны дооскан соонда университетке өөренип болгон инженерлер, конструкторлар, экономистер болулар.

Кубанын хемчээлинин талазы-биле алырга, ийги хоорай Сантьяго-де-Кубадан ырак эвес турар «Эль-Кристо» деп аң улуг дегерлерге төвү Ленин адын эдилген. Аңаа чус-чус анык кубачылар да-руда улутпурне ажилдаар кылдыр азы-бүрү эртемнерин чедип ап турарлар. Эредилге төвүнү доозукчулары ам

бизин никель заводтарында, на-бисылаалык азы-бүрү бугурулгелеринде, чурттуу өске-даа хоорайларда ажилдап турар.

Матанас можада «Ховель-нос» деп улусчу именияларын каттыжышкынында чигир трест-ниин кижикчилеринин бригадаларынын бирээзинге Ленин адын мырнай чокта чаа ты-выскаан.

ПРАГА. В. И. Лениннин төртүтүнгөн хүнүден бээр 95 чыл болуру-биле холбаштырган байырагалар хуралдар, кижилер Чехословакиянын хоорайларында болгон суурларында эртип турар.

Бо хүннерде Праганын болгон Братиславанын Ленинчи музей-инде кижилер хей-биле чыгып турар. Ажилчынарын, та-

раачынарын, аныктарын төлөөлери, школачылар чурттуу бугурулгелеринде аңаа кээп турар.

Праганын, Брнонун, Братиславанын, Готвальдын болгон өске-даа хоорайларын фабрика-завод клубтарында болгон кул-тура бажынарында ажилчын чо-нарнын улуг баштыкчынын амыдыралында болгон ажил-чорудулазыга холбаштырган он-он дегелдерин ажиткан. Че-хословак чегге Ленинни өөредигин амыдыралга боттанышкы-нын, социалист тургузушкунун 20 чылдарын иштинде улустун чедип алган алдыг тилгелерин дугайын ол дегелдер чугаалап турар.

(СЭТА).

Ленинниң допчу намдары

Коммунист партиянын болгон Совет күрүенин тургузу-туу Владимир Ильич Ленин амыдыралы, ажил-чорудулазы, чонуну херээ даш канчаа деми-сежип чорааны номчуучуларны сонургадып турар. Ынчангап Ленин ном үндүрер чери улуг баштыкчынын төртүтүнгөнүнден бээр 95 чыл өн-биле холбашты-болук авторларын (К. А. Остро-ухова, М. Я. Панкратова, А. П. Смирнова, Е. Н. Стеллиферов-ская) бижээни В. И. Ленинни допчу намдарын орус дыкта ийги үндүргенин огулазын тускай ном кылдыр парлап үндү-рүп турар.

Допчу намдарын тыва дыкта үндүргөн кылган шынарын талазы-биле орус дыкта үнгенин дудак чок, фото болгон чу-раан чураттар-биле эки хандыр-тыгган.

В. И. Ленинни допчу намдары баштыкчынын амыдыралында кол-кол болушкунуна көрү-зери-биле кызыгаарлаткылаан, харын бүгү кижиги төлөгетинин чырыктыг келер үезинче—ком-мунизмге орутун айткылаан Ленинчи өлүм чок өөредигин дугайын база бижээ.

О. МОНГУШ.

Кырганнарнын сөзү

Владимир Ильичин ажил-амыдыралы катан-катан та-нык көрөш, бистин тургузу-туу бо хүннерде чедип алган денгелде болгон келер, хоочун салгалын кижилери болгон, коммунизмин өндүр чаггай пле-адарын ботландыр даш В. И. Ленин кайы хире хейну кыла-нын, оон эртак демиселин оруу кайы хире берге турган тода көрүп турар-дыр бис. Социали-ст революцияны тилеткеннин, хамааты дайынны, улус ажил-агынын хамааты дайын сөөлүндө катан тургусканын база Ада-чурттуу Улуг дайыннын болгон оон сөөлүндө катан тургузуш-кунун болгон хөгжүленин со-ругалары кайы хире берге тур-баан дээр.

Ол бүгү бергелер улуг Ленин баш улуг тодараткан планна-рын, идеяларын ачылында чедип алдыган дээрин кырган кижилер бистер бегүн, Владимир Ильичин төртүтүнгөн хүнүден бээр 95 чыл оюнда, сетки ха-лышкын-биле чугаалавышаан, ол бүгүдө бистерин кыргын ба-дуун удуусу база бар болганын-га чоргаарызы бис.

Д. ЮСОВ,
персоналды пенсионер.

В. И. Ленинниң чогаалдарынын калбак неперээшкени

БУХАРЕСТ. СЭТА-нын корреспондент Д. Димович дамычыл турары болза:

Румыниянын ном садар магазин-теринде кызыл карттыг чаа ном-нар көстүп келген. Ол болза В. И. Ленинниң «Коммунизмде «чөөн-верин» уруглар аары» деп чо-гаалы-дыр. Сөөлү 20 ажыг чыл-дарын иштинде Румынияга Ленинниң 6 миллион хире нийти-тиратыг 145 тус-тус аттарыл

чогаалдарын парлап үндүргөн. Делегей пролетариатынын баш-тыкчынын чогаалдарын румын ажилчын чоңарнын аң калбак массаларын эдилеи болу бер-ген. Ол чогаалдар кайы-даа би-блиотекада, кайы-даа номчулга за-лында хүндүлдегил чегерин эл-еп турар. Ленинниң чогаалдарын партия чырдышкынын чет-киинде өөренип турар.

Улусчу эрге-чагырганын чы-ларын иштинде В. И. Ленинни чыгынган чогаалдарын 1,600 муң ажыг тиражыг кылдыр 40 томнарда парлап үндүргөн. Ам оон чогаалдарын бүрүн чым-лазын үндүрүп, ам бегин 30 том-нары парлап үндүргөн.

Румын Улус Республикасына В. И. Ленин дугайында хей сак-тышкынарын база парлап үн-дүргөн.

Ильичиниң ынак оюну

Владимир Ильич Ленин хостуу үе-зин чөп ажилдап чакчыкан. Оон-биле калы ажилдап, чуртап турган кижилерин сактышкынын бау-гаар алырга, Ильич аңнаарына, азын агаарга селүүстүзүргөн, ном, согуз номчурунга болгон тымы-рааларына кончуг ынак чораан.

Хал-шыдыраага бичкинде ама-зы Ильич Николаевичин өөренип ал-ган. Чалын чораан чыгарында Вла-димир Ульянов Самара хоорайын шымырак шыдыраачыларын мар-гыдааларына чедикшиини-биле ойнагылаан таварылгалар бар.

Оон салганда Владимир Ильич болу-даа көжүн дедир чандырбас, эжинге-даа кош дедир бербес, пия-на сеткил-биле ойнаар болгон бу-хаа, шынар чок оюнга ынак эвес чораан.

Шуменск суурга шөлдүгө тур-ган, В. И. Ленин калбаа тараачын Строгоновту хал-шыдыраага өө-редип алган, оон-биле ойнап турган.

1910 чылда даштыкка чуртап турган думалы Д. И. Ульяновка мынчаар бижээ: «...Бөгүн «Речиге»

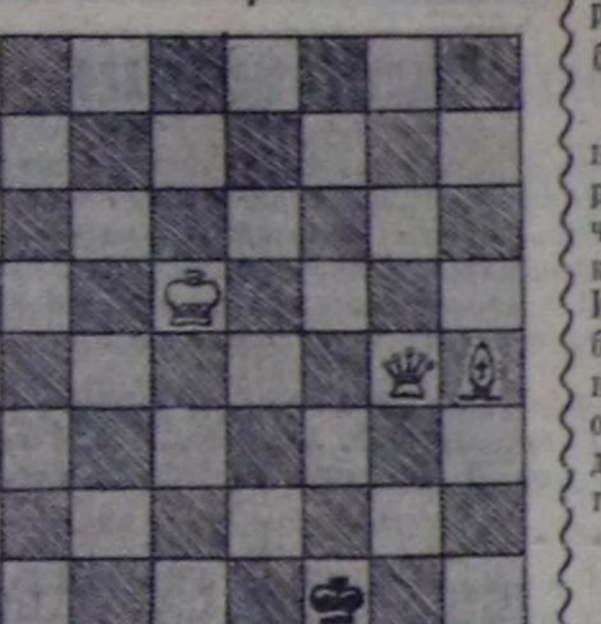
этүд көрдүм. Ону дораан-на болуп шыдыраан мен. Мааң сеткилге кон-чуг-да таарышты. Чараш этүд чор-дугу».

Ол дээрге Платонов алышкыла-рын чогаатканы этүд-бодалга-дыр (Солгай талаа диаграммалар).

Ак талаа эгелер көжөр болгон уулу алыр: 1. С6 d4; 2. Кe2 Фd1; 3. Кe1! Ам d5-ке мат болуп азы феразин чартыр: 3... fxc1; 4. Cd5+

Ажылдык чай чогулган Владимир Ильич хаа шыдыраага ойнаар апар-ган. Ынчаа-даа оон шыдыраага хандыкшылы биегит хөжөөр артып калган. 1922 чылда Ильич Горький даштын турла, думалы Дмитрий Ильич кээр, О. Воробутовтун бодал-газын бодалан. (Оң талаа ди-аграммалар). Ак талаа эгелер, уду-р: 1. Фd7!; Крe2; 2. Фd4 Крf3; 3. Фd3.

Бараан хандырылгазын бедик денгелче

Хереклекчилер кооперациянын ажилдачыларын кол сорулазы болза көдөзүн ажил-ишчилерин чугу-ла барааннар-биле үзүк чокка хандыраы, холхоттарын болгон советтарын көдө ажил-агы про-дуктарын коммиссону эгега са-дып алыр болгон болаазыраа, чоңаа дедир бараангалары болур.

Бо сорулааларын чедикшиини күөсүдирне улутпур бараанна-рын бугурулгелеринде, сакыг ажилдачыларын-даа бүгү ар-галар бар. Чуртта кылдыг идик-хептин, пастерин, ажил-агы барааннарын, мебельин, электри приборларын, радиоприемниктерин, телевизорларын, хеп чүр машиналарын, штактарын, фото-аппараттарын болгон өске-даа улутпур барааннарын чедик-чурлавылары бар. А бир эвес ча-дыг районнара үстүндө айткан барааннар сакыг чаа болуп турар болза ол чүгө улутпур бугурул-гае сакыг ажилдачыларын ба-гай ажилы-дыр.

Чонун херекел барааннарын бугурулгелер улам-на улгадып, совет улустун амырал-чурталгазын чыл келген турум-на экинчи турарын чүгө бараан сакыгтамы өзүп турар эвес, а харын бугуруп турар барааннарын шынарыга болгон ассортиментинге сакыг ажил-чыларын негелдерин улгадып турар. Магалинерге барааннарын үзүк чокка салгылаары, улутпур бугу-рулгелерге чөптүг чыгыларын бээр — хереклекчилер кооперация-

нын ажилдачыларын кол со-рулазы ол.

Амы үеде бараан бугурулгези сакыг ажилдачыларын чагымы-дап хамааржыр. Бо айттырга он-загы рольду берийшаан. Респот-республиканын 1964 чылдын октябрь 10-да үнгөн докталын барымда-лаш, Тыва республиканын баш-таар чери чоңун херекел бараан-нарын дүрүм баураар шын өөренип көөрү-биле 4 кижиги киржикчил-чаа кидишти тургузары доктал-кан. Үк кидиш көдөзүн херекел-чилер нийтилеринде тускай са-дыг корреспонденттеринге дааныч алган, чоңун херекелдерин до-уу-биле хандыраарын ажилдарын чорудар ужурут. Бо хүнге чедир чаа ажитканын кидиш 20 ажыг сакыг корреспонденттерин, 30 ажыг контроль-ассортиментиниң төптөрүн органиастаан. Сакыг ко-респонденттери аң болгон квартал сакыг-ла кидишче чоңун херекелдеринде кидилгелерин дугайында информацияны чорудар ужу-рут.

Амы үеде бистин республикада бараан ажилчынын турга чогуур хемчээлинин ыракта ажил турар. Ол болза инициин херекелдини шын өөренип көрбөй, ийи-чангыш эр-терини инициитерин-биле чагыг кылдып турган эгелер сөөртүп каапкан, ам кандыг-даа чымчөө-күн чок чыдып турар барааннар-дыр. Чижек кылдыр өвүр районо-ду 50 чылдар үезинде үндүргөн, уредил чыдар идиктерин, пастерин,

амгы үеде өртөн чигилеп каан чамдык хевирлерин кылдыг хеп-терин болгон өске-даа улутпур барааннарын ап болур. Ол эргилер-калган модельдерин, фасоннарын, өңдерин барааннарын чоңун са-дып алыр бугурул чок. Ол бүгүн келер үеде катангазын-биле көдө-зүн херекелчилер нийтилерин ажилдачыларынга тодарай чагыларын тургузарына чаа тур-густууга кидиш практиктик дуа-ламчыны чедирер чугаагож.

Кооператив организацияларын склаттары азы-бүрү барааннар-биле элек турда, магазиндерде мыгды барааннар чок, улус оларын сакыг алыр аргалары чок таварылгалар база тургулар. Сакыг ажилдачы-лары ону бугурубай, склаттарда, магазиндерде бараан ассортимен-тин үргүлчү хынап, хайгаарал тур-рары чугула. Магалинерде бараан-нар ассортиментин долу эвес бол-

ла, дүргөн килерин хемчеглерин алыр херек. Бараан артышкын хемчээлинде ажа бээр болза, ону эвээр, чоңун херекелди улут ра-ионнарыг октаар; пестер саарыл-газы багай болза оон чарам, сөөлү моданын кылдыг хептерин даа-ран саларын органиастаар херек.

Бараан саарылгазын планна-рын күөсүдирне магазиндерин санаашкынарын кылдып, үр үеги дүргүлүдэ хаалар чорук улуг шаптык болуп турар. Моон түне-линде чоңун сакыг хандырылгазы база баксарар.

Бо бүгүчү болурубас төлөөде организациячы ажилды, экономикти салгаланы ылгап бидир оңа не-геттирин турар.

К. ВНДУР.

Редактор К. Н. КУДАЖИ.

АПРЕЛЬ 22-ДЕ

«НАЙРАЛ»: Уруглар дириг-чурунтар 9, «Даң халызында шаа-мы-латтырганнар» 10, 20, 12, 15, 2, 10, 4, 05, 6, 9 шактарда. Кинохрон-ика залында «Дириг Ленин» деп кино-чорук болур.

«КАА-ХЕМ»: Ленин 1918 чылда 10, 30, 1, 30. «Талыгыр ноган дегемнер» 3, 15, 5, 15, 7, 15, 9, 15 шактарда.

«НИСЕЙ»: Илья Муромец 10, «Олар баштайгылары болганас» 1, «Ынакшылы ады-биле» (1-ги, 2-ги сериялары) 3, 6, 9 шактарда.

«ВОСТОК»: Ленин дугайында чугаалар 3, 15, «Рельстер аразында» 5, 20, 7, 15, 9 шактарда.